

Otvoren pristup hrvatskim znanstvenim i stručnim časopisima

Dostupnost informacija: zakonski okvir i stvarna praksa
2. “Zagrebački arhivski dan” 25. studenog 2006. Zagreb

Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo – HID
www.hidd.hr

M. Sc. Tibor Tóth
PLIVA Istraživanje i razvoj d.o.o.
Prilaz b. Filipovića 29
HR- 10.000 ZAGREB
CROATIA

Otvoren pristup

Činjenica:

Većinu troškova izdavanja domaćih znanstvenih časopisa plaćaju porezni obveznici

Otvoren pristup (na mreži)

=

Besplatan za korisnike (porezne obveznike)
i čitav svijet

=

otvoreno za javnu prosudbu

Teme

- Inicijativa HID-a
- Projekt
- Osnovni ciljevi
- Što je *otvoreno dostupni časopis*?
- Što dobivaju uredništva časopisa, a što korisnici
- Portal u zemlji i u svijetu

Ideja - inicijativa

potekla je iz
Hrvatskog
informatičkog i
dokumentacijskog
društva – HID
<http://www.hidd.hr/>

na temelju spoznaja
o portalima
te vidjevši da je
malen broj domaćih
časopisa na mreži,
a redakcije se
"snalaze"
na razne načine pri
dolasku na mrežu

izrađen
inicijativni
dokument –
idejni projekt o
izradi portala

Inicijativu supotpisali su:

1. Hrvatsko knjižničarsko društvo (www.hkdrustvo.hr/)
2. Hrvatski informatički zbor (www.hiz.hr)
3. Zagrebačko arhivističko društvo (www.daz.hr/zad/)

poslana na adrese uredništva svih
domaćih znanstvenih – stručnih časopisa

inicijativa je naišla na odobravanje u tridesetak uredništava.

Kronologija

U listopadu 2003. HID je poslao elaborat projekta MZTu, s osnovnim zahtjevima za izvođača projekta "Portal znanstvenih časopisa RH"

HID je ponudio idejni projekt na realizaciju Srcu

Srce je 2004. godine prijavilo MZOŠ prijedlog projekta informacijske tehnologije (*i-projekt*) pod nazivom HRČAK – Portal otvorenog pristupa hrvatskim znanstvenim i stručnim časopisima

MZOŠ krajem 2004. prihvaća projekt

Srce je u roku od godinu dana završilo realizaciju projekta (korištenjem Open Source programske podrške)

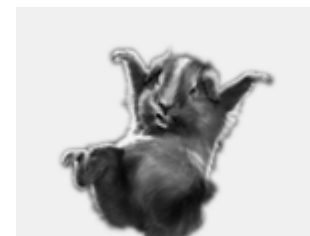
Projektni tim

Članovi iz HID-a: Tibor Tóth, Iva Melinščak Zlodi, Jadranka Stojanovski i Mirjana Mihalić

Članovi iz Srca: Miroslav Milinović, Draženko Celjak, Nino Katić i Nebojša Topolšćak

15. veljače 2006. HRČAK
<http://hrcak.srce.hr> predstavljen
javnosti u Srcu

Obveze projektnog tima

izrada teksta izvedbenog projekta

dizajn portala

izgradnja portala

testiranje portala

dorada

edukacija uredništava časopisa za e-publiciranje

pomoć uredništvima u elektroničkom publiciranju na portalu

održavanje i promoviranje portala

Ciljevi projekta

Umjesto mnogo web adresa u "Favorites"

Ciljevi projekta

Web stranice i baza
podataka svih časopisa

Samo se jedna web adresa se
<http://hrcak.srce.hr> pamti

Ciljevi projekta

na jednom mjestu imati domaće znanstvene i stručne časopise s otvorenim pristupom cjelovitim tekstovima znanstvenih radova

sve to ponuditi cijelom svijetu

potaknuti što veći broj hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa da ponude svoj sadržaj besplatno u e-obliku u skladu s globalnim inicijativama za OP znanstvenim informacijama

promoviranje otvorenog pristupa (OP)

Ciljevi projekta

izgraditi **sustav** koji će **uredništvima časopisa** znatno **olakšati** postupak elektroničkog objavljivanja

korisnicima omogućiti pristup kroz jedinstveno sučelje za pregledavanje i pretraživanje pojedinačnog ili više časopisa

postići efekt "shopping centra" – korisnik kupuje i ono što nije ni znao da postoji

promoviranje otvorenog pristupa (OP)

Hrvatski znanstveni i znanstveno-stručni časopisi

Područje	Broj naslova	Sufinancirano od MZOŠa
Prirodne znanosti	29	26
Tehničke znanosti	39	33
Biomedicinske znanosti	29	26
Biotehničke znanosti	20	17
Društvene znanosti	46	38
Humanističke znanosti	60	53
Ukupno:	223	193

<http://www.mzt.hr/mzt/hrv/informacije/publi/casopisi/casopisi.htm> (2003-10-18)

Analiza iz 2002.

Sofija Konjević, *Hrvatski znanstveni časopisi na internetu*,
Vjesnik bibliotekara Hrvatske 46, 3-4 (2003), 111-118

analiza 223 znanstvena i znanstvenostručna časopisa

54% (120 naslova) ima neki oblik elektroničke inačice

mali broj časopisa koji nude pristup
cjelovitom tekstu, samo 9% časopisa (21 naslov)

Časopisi s otvorenim pristupom? open access – OA časopisi

Nude besplatan pristup
cjelovitim radovima
na mreži

Ukida se financijsku bari-
jera (visoka pretplata)

Troškove pokriva:

Sponzor (porezni obveznici,
fondacije, reklama, sl.)

Autor ili institucija
autora

HRČAK uredništvima

Besplatno, brzo i jednostavno napraviti elektroničko izdanje svog časopisa

Osigurana sigurnosna zaštita (backup) razvoj, marketing, tehnička pomoć, savjeti

Povećana vidljivost u cijelom svijetu čitanost, citiranost i faktor utjecaja

Unos generalija o časopisu

Unos godišta, volumena, broja sveske

Unos sadržaja na više jezika

Unos sažetaka , KW na više jezika

Link na cijeloviti tekst (upload)

HRČAK za korisnike

**Pretraživanje
jednostavno
ili napredno**

**Pregled sadržaja (TOC -Table of Contents)
i otvaranje samih radova**

**Biranje jezika sučelja
(EN, HR)**

**Navigacija po
disciplinama, abecedno
po naslovima**

**Pretraživanje po polju autora,
naslova, sažetka, KW, naziva
časopisa, izdavača**

**“Pretplata” na pojavu
novih priloga**

**Limitiranje po jeziku, godištu,
izdavaču**

**Korištenja standardnih
logičkih operatora**

HRČAK i OAI

implementiran OAI modul za razmjenu metapodataka (OAI poslužitelj dostupan na adresi <http://hrcak.srce.hr/oai/>)

svim zainteresiranim informacijskim servisima Hrčak putem **OAI-PMH protokola** (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting) protokolom za skupljanje metapodataka Inicijative za otvorene arhive) nudi metapodatke o **svakom časopisu** i **svakom članku** izrađene prema **Dublin Core standardu**

obavljeno testiranje razmjene metapodataka uz uporabu jednostavnog DC standarda (<http://re.cs.uct.ac.za/>)

HRČAK i OAI

HRČAK je registriran kao *data provider* na najobuhvatnijoj listi OAI servera <http://www.openarchives.org>
<http://www.openarchives.org/Register/BrowseSites>

podaci o hrvatskim radovima su dostupni putem svih značajnijih svjetskih repozitorija kao što su OAIster

Predstavljanje Portala - skupovi

2006-02-07	predstavljen u Srcu uredništvima časopisa (Projektni tim)
2006-02-15	predstavljen na konferenciji za novinare u Srcu (Projektni tim)
2006-03-03	predstavljen na 6. seminaru SZI-ja (Miroslav Milinović)
2006-04-05	u auli NSK predstavljen je u sklopu Hrvatskog znanstvenog portala (Jadranka Stojanovski)
2006-04-13	U MZOŠ, članovima povjerenstva za izdavačku djelatnost (Jadranka Stojanovski)
2006-06-26	Radionica o izdavačkoj djelatnosti – Sveučilište u Zadru (Mirjana Mihalić)
2006-09-29	Skupština HKD, Plitvice (Mirjana Mihalić - Jadranka Stojanovski)
23.10.2006. Zagreb	100 godina biblioteke Pravnog fakulteta u Zagrebu 1906 – 2006, Zagreb (Tibor Toth)

Predstavljanje Portala u časopisima

Tóth, T.: Centralni portal znanstvenih časopisa Hrvatske - HRČAK (Ostalo) Kemija u industriji, Vol. 55 No. 3,

Tóth, T.: HRČAK - središnji internetski portal znanstvenih časopisa Hrvatske (Vijest) Polimeri (Časopis za plastiku i gumu), Vol. 26 No. 4,

HRČAK kod kuće i u svijetu

Unutar [Hrvatskog znanstvenog portala](#) svrha portala da na jednom mjestu objedini sve informacije o hrvatskim znanstvenicima, njihovim radovima i znanstvenim projektima na kojima rade, u cilju promocije i populariziranja znanosti u Hrvatskoj

Uključuje: **1. Hrvatsku znanstvena bibliografiju CROSBİ** **2. Tko je tko u hrvatskoj znanosti** **3. Portal hrvatskih časopisa HRČAK** **4. Promocija OA u RH**

HRČAK kod kuće i u svijetu

- Kongresna knjižnica uvrstila je HRČAK u „Portals of the World“ <http://www.loc.gov/rr/international/european/croatia/resources/hr-libraries.html>
- HRČAK u dokumentu „Znanstvena i tehnologijska politika Republike Hrvatske 2006.-2010. godine“ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

„Jedan od prvih ciljeva, uspostavljanje Mreže hrvatske znanstvene dijaspore, već se ostvaruje uspostavljanjem Hrvatskoga znanstvenog portala. Portal ujedinjuje nekoliko projekata i inicijativa: Hrvatsku znanstvenu bibliografiju CROSBI, Tko je tko u hrvatskoj znanosti, Portal hrvatskih časopisa HRČAK, Promicanje otvorenog pristupa u RH. Portal također sadrži instrumente kojima približava znanost javnosti...“

HRČAK kod kuće i u svijetu

HRČAK i u:

publikaciji autorice Sally Morris: „Getting Started in Electronic Journal Publishing“, 5th Edition, 2006. izdavača International Network for the Availability of Scientific Publications (INASP) spomenut je i HRČAK uz nekoliko sličnih projekata

<http://www.inasp.info/pubs/epub/INASPeublishing.pdf>

HRČAK kod kuće i u svijetu

HRČAK i na web stranicama mnogih knjižnica i institucija

<http://www.imi.hr/stranica.php?id=10>

<http://www.efzg.hr/default.aspx?id=21>

<http://www.gkri.hr/Home.aspx?PageID=75>

<http://www.gradst.hr/library/>

<http://www.unizd.hr/Default.aspx?alias=www.unizd.hr/knjiznica>

<http://www.imin.hr/page/?r=6>

<http://www.foi.hr/sluzbe/knjiznica/casopisi.html>

<http://www.had-info.hr/linkovi.htm>

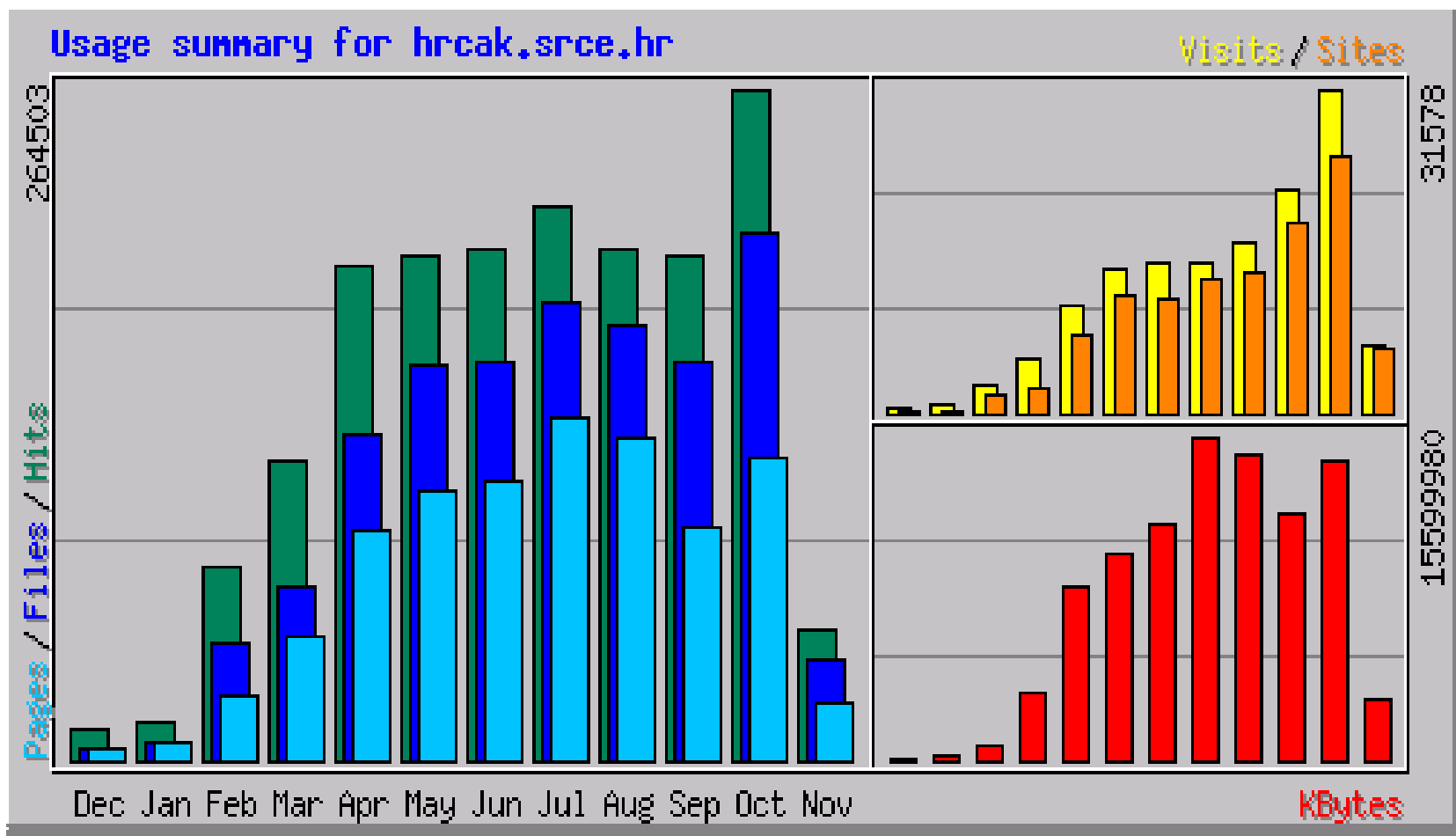
<http://www.nsk.hr/DigitalLib.aspx?id=81>

http://www.mefmo.ba/index.php?option=com_weblinks&catid=13&Itemid=23

itd

Google posjećuje svaki drugi dan

Usage Statistics for hrcak.srce.hr Summary Period: Last 12 Months Generated 07-Nov-2006 00:06 CET

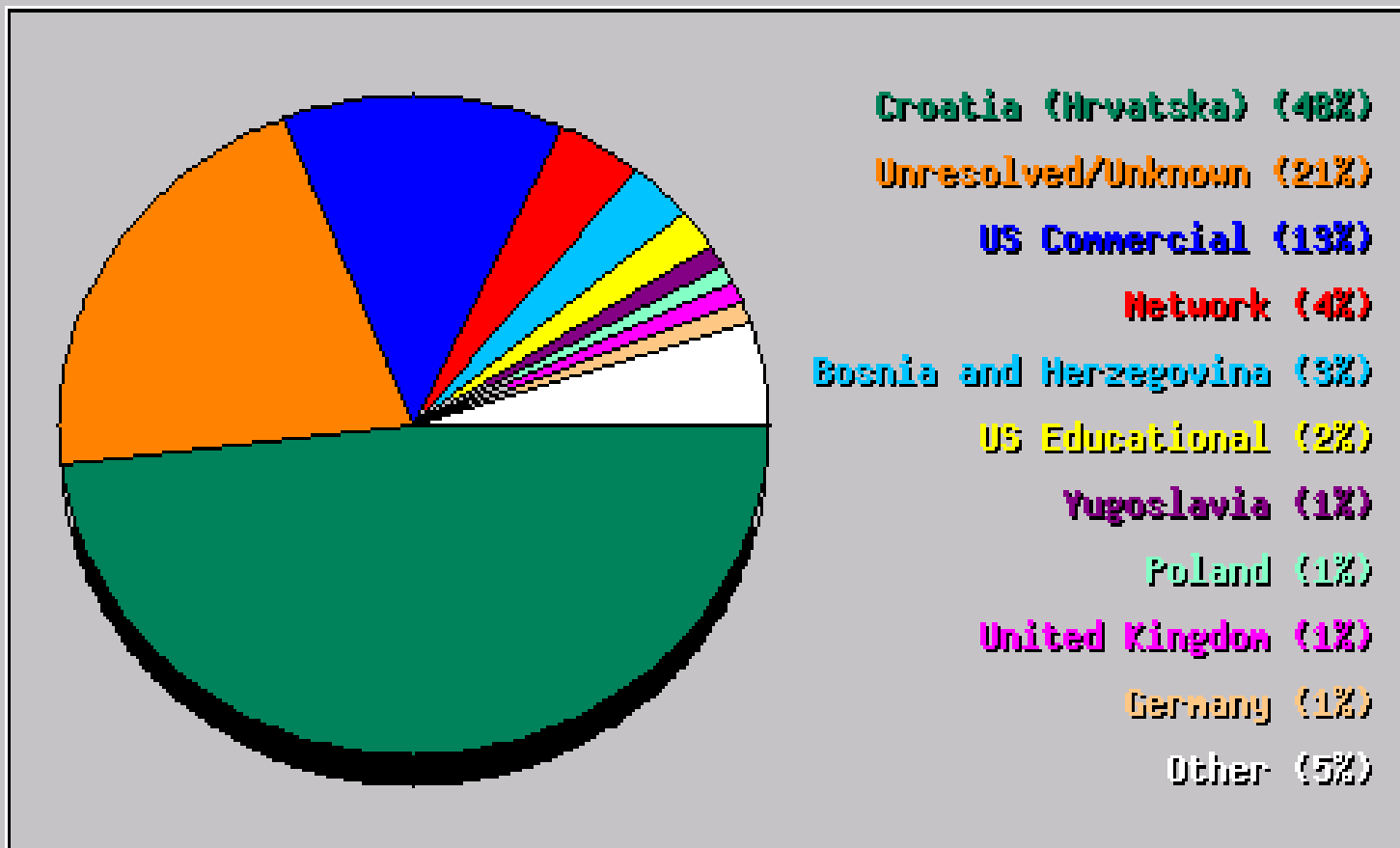
Usage Statistics for hrcak.srce.hr Summary Period: Last 12 Months Generated 07-Nov-2006 00:06 CET

Summary by Month

Month	Daily Avg				Monthly Totals					
	Hits	Files	Pages	Visits	Sites	KBytes	Visits	Pages	Files	Hits
Nov 2006	7327	5721	3281	952	6257	2935560	6664	22972	40053	51294
Oct 2006	8532	6719	3854	1018	25118	14471020	31578	119494	208307	264503
Sep 2006	6643	5219	3059	726	18677	11808958	21790	91780	156596	199301
Aug 2006	6478	5545	4099	537	13712	14753237	16664	127089	171918	200846
Jul 2006	7024	5801	4342	474	13079	15599980	14697	134616	179840	217745
Jun 2006	6719	5224	3687	491	11262	11315346	14738	110635	156733	201583
May 2006	6416	5014	3431	455	11288	9938130	14106	106376	155454	198896
Apr 2006	6478	4280	3018	351	7721	8329995	10536	90553	128418	194340
Mar 2006	3812	2226	1565	166	2501	3216366	5161	48543	69035	118186
Feb 2006	2742	1635	930	95	1672	727319	2665	26041	45803	76778
Jan 2006	493	239	232	21	317	203233	681	7205	7410	15296
Dec 2005	419	133	144	14	158	138702	461	4487	4130	12996
Totals						93437846	139741	889791	1323697	1751764

Usage Statistics for hrcak.srce.hr

Usage by Country for October 2006

Planovi

osigurati uvjete za održavanje i daljnji razvoj

**prilagodbe portala prema potrebama
uredništava/krajnjih korisnika**

**izgradnja modula za podršku u
uredničkim poslovima**

daljnje povezivanje u OAI zajednicu

sustavno riješiti unos podataka

uključiti još veći broj naših časopisa

Planovi

Uključiti stručne arhivističke časopise

Uključiti stručne muzeološke časopise

**i sve ostale stručne časopise
izvan onih financiranih od MZOŠ**

“Tko izostaje, taj zaostaje”

Zahvala

Svim
već uključenim redakcijama

Svim
članovima projektnog tima

<http://hrcak.srce.hr>

